

РЕЦЕНЗИЯ

От: **доц. д-р Николай Николов Орешаров**
Университет за национално и световно стопанство
Научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност и анализ)“ в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 506 от 26.02.2024 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: Ейона Астрид Дучи
Тема на дисертационния труд: “Стратегическо управленско счетоводство (СУС) – еволюция, техники и приложение в големите предприятия в Албания”

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра* “Счетоводство и анализ”, Финансово-счетоводен факултет на УНСС по „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност” (счетоводна отчетност и анализ), съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 487 от 21.02.2020 г. Обучението е осъществено в свободна форма през периода от 05.02.2020 г. до 05.03.2023 г.

В периода на обучението си, дисертантът е положил всички докторантски изпити и е изпълнил ангажименти по индивидуалния учебен план.

Ейона Астрид Дучи е родна на 20.11.1988 г. в гр. Дуръс, Република Албания. Завършва бакалавърска степен по „Финанси и банково дело“ и магистърска степен по „Бизнес администрация“ в Албанския университет, гр. Тирана със златен медал като отличен студент. От 2014 г. работи в катедра „Финанси и счетоводство“ към Бизнес факултет на университета

„Александър Моисиу“, гр. Дурас, където води учебни занятия по дисциплините „Принципи на счетоводството“, „Управленско счетоводство“, „Анализ на разходите“, „Принципи на финансите“ и др.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем от 222 печатни страници, равни на 270 стандартни страници (една стандартна страница съдържа 1800 печатни знака). В структурно отношение включва съдържание, въведение, три глави, заключения, библиография, четири приложения и декларация за оригиналност.

Темата на дисертационният труд е актуална и в съответствие със съвременните изследвания в областта на ориентирането на предприятията към прилагане на дългосрочни стратегии и ролята на счетоводството, като универсален измерител на икономическите явления и процеси, при информационното осигуряване на управлението.

Целта, задачите, обекта и предмета на изследването, ползваните изследователски методи, както и основните изследователски хипотези са представени във въведението. Там най-напред е разгледана уместността и значимостта на изследването, които са мотивирани основно с влиянието на икономическата глобализация и развитието на информационните технологии в условията на стремеж за устойчиво развитие и презумптивното влияние на счетоводството върху тях.

Пак във въведението, дисертантът очертава като цел на изследването си разработването на съгласувана рамка от основни методи (техники) на стратегическото управленско счетоводство и оценка на нейното качество по емпирични данни от албански предприятия. За постигането на целта, са формулирани четири задачи на изследването, обхващащи дефиниране на същността на стратегическото управленско счетоводство, обобщаване на рамката от методи (техники), които го съставляват и въздействието на тяхното приложение при големите стопански предприятия в Албания, включително и идентифициране на външните фактори, модифициращи очакваният теоретичен ефект от приложението на съответните методи (техники).

За обект на изследването е определено стратегическото управленско счетоводство, разбирано като област на управленското счетоводство, а за предмет на изследването са посочени обхвата и структурата на техниките (в смисъл на методите), които го съставляват.

Въведението съдържа и дизайнът на извършеното в хода на научната работа емпирично изследване, насочено към проверка на тезата, че ефективността от използването на съответните техники за

стратегическо управленско счетоводство се повлиява от редица вътрешни и външни фактори, които трябва да се съобразят при проектиране на счетоводната информационно-отчетна система.

Като цяло, трудът е структуриран правилно, в три последователни глави, осъществяващи прехода от теоретичната характеристика на изследвания обект, към методологията на счетоводно-познавателната дейност и емпиричното изучаване на фактическото проявление на заложените изследователски хипотези.

Заключението на дисертационния труд съдържа обобщенията на дисертантът, представляващи експозе на резултатите от изпълнението на поставените във въведението задачи.

Видно от библиографската справка към дисертационния труд, използваната научна литература включва повече от 400 източника на английски език. Сред ползваната литература има достатъчно източници от последните три години, което показва достатъчно добра осведоменост на дисертанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд, като е относима критиката, че българската научна школа би могла да се представи с интегрирането в цитиранията на повече автори.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първата глава на дисертационния труд (“Стратегическото управленско счетоводство – еволюция на концепцията”) има теоретичен характер и дефинира разбирането за стратегическото управленско счетоводство на основата на извеждане на специфичните му характеристики, като теоретично (дисертантът го нарича еволюционно) доразвиване на управленското счетоводство, подобряващо общата възможност да счетоводството не само да осигурява информационно процесите на управление, но и реално да въздейства върху тях. Авторите изследвания почиват на фундаменталните разбирания за йерархията на организационното управление, етапите на развитие на теоретичното управленско счетоводство и развитието в разбирането за неговите възможности за функционално участие на различните нива на организационно управление.

Втората глава на дисертационния труд (“Стратегическо управленско счетоводство – обхват, структура и съдържание на неговите техники”) изследва методическата основа, с която стратегическото управленско счетоводство разполага. Дисертантът обобщава набор от 26 техники, които по същността си представляват методи, като ги систематизира съобразно функционалното им значение в стратегическото управление (стр. 64 и следващите). Тази систематизация е доразвита творчески в

главата, като дисертантът предлага собствена рамка за структуриране на вътрешно съгласувани техники (методи) за реализиране на функциите на стратегическото управленско счетоводство – фигура 2.6 на стр. 72 и следващите се към нея разяснения в точка 3 от главата. Рамката включва и интегрираното управление на ефективността чрез балансираната точкова карта на стр. 90. Така дадената рамка не е произволно творчество на дисертанта, а лежи върху фундамента на изследване на опитите за структуриране на методическата рамка на управленското счетоводство, извършено от редица учени (стр. 70 систематизира в табличен вид проучените източници). Иновативният принос към досегашните изследвания по темата са добавените категории от дисертанта, които интегрират процесно-ориентирани (стр. 105) и ориентирани към доставчика методи (стр. 109) в общата рамка.

Третата глава на дисертационния труд (“Стратегическо управленско счетоводство – приложение в големите предприятия в Албания”) демонстрира в достатъчна степен способностите, които дисертантът притежава и прилага за извършване на самостоятелни научни изследвания, въпреки допуснатите непълноти в приложената статистическа методология. Тук дисертантът е осъществил емпирично изследване, насочено към установяване на факторите на околната среда, персонала и непредвидените обстоятелства, влияещи върху прилаганата рамка от методи (техники) на стратегическото управленско счетоводство, както са дефинирани във втората глава, чрез извършването на непараметрични тестове и използване на методологията на двумерен асоциативен анализ относно прилагането на методите (техниките) на стратегическото управленско счетоводство в непредставителна извадка от 172 големи албански предприятия.

Резултатите, които дисертантът отчита, корелират с резултатите от изследванията на автори, работещи в областта на стратегически фокусираните предприятия, а именно – че прилагането на отделен инструмент на стратегическият мениджмънт (като балансираната карта за оценка на Каплан и Нортън например) не намира очаквания положителен ефект, тъй като се проявяват редица външни и вътрешни фактори, които видоизменят или не позволяват този ефект да се породи. Този изследователски резултат би имал и приносен характер, ако стъпваше на правилно приложена статистическа методология, осигуряваща репрезентативност са изследването.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертантът е формулира пет приноса на стр. BG-50 в автореферата.

Потвърждавам принос 1. Дисертантът формулира собствена дефиниция на понятието „стратегическо управленско счетоводство“, която смислово е съподчинена и прередактира определенията, давани от проучените в изследването автори. Дефиницията на автора не въвежда качествено ново виждане за стратегическото управленско счетоводство, каквото би могло да се постигне при прилагане на различен методологичен изследователски подход, например – системния подход.

Потвърждавам принос 2. Действително, докторантът систематизира методите (техниките) на стратегическото управленско счетоводство във вътрешно съгласувана класификационна рамка, при предположението, че разбиранията за понятията „методи“ и „техники“ в контекста на стратегическото управленско счетоводство имат съвпадащо смислово значение.

Потвърждавам принос 4. При абстрахиране от непредставителността на извършеното емпирично изследване, с научноприложен приносен характер е идентифицирането на конкретни фактори, влияещи върху приложението на методите (техниките) на стратегическото управленско счетоводство.

Редуцирам принос 3. Обосноваването е процес, докато научните и научноприложните приноси представляват краен резултат от процеса на изследователската дейност. Дисертантът не посочва дали счита извършеното обосноваване за успешно, тоест достигнати ли са определени резултати, които да формулира като приноси.

Редуцирам принос 5 по аналогични причини – изследването е процес, но не е уточнено завършил ли е процеса с конкретен приносен резултат. Твърдението, че има голям потенциал за бъдещо приложение на СУС има по-скоро агитационно звучене, от колкото да формулира конкретен принос.

Така дефинирани, потвърдените приносите са съподчинени в структурно и логическо отношение на поставените задачи за реализиране на целта на цялото научно изследване.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантът е представил четири свои научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд – една статия и три доклада от участие на научни конференции. Статията „Връзката между управленското счетоводство, стратегическото управленско счетоводство и стратегическото управление на разходите“ (втората на стр. BG-51 от

автореферата) е публикувана в индексирано по SCOPUS списание, цитирана е до момента в 6 други индексирани по SCOPUS публикации. Самото наличие на публикация, индексирана в SCOPUS е достатъчно за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Предвид това считам, че представените публикации по дисертационния труд показват достатъчна степен на разпространение на получените резултати в научната литература.

6. Оценка на автореферата

В съответствие с изискванията на закона, дисертационния труд е съпътстван с представен автореферат в обем от 52 страници (версията на български език), представящ обща характеристика на дисертационното изследване, неговото кратко описание, съдържание и структура, справка с основните приноси, научни публикации по темата и списък на цитираните източници в самия автореферат.

Съдържанието на дисертационния труд е отразено коректно и в достатъчна степен в автореферата.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Критични бележки и препоръки по представения дисертационен труд:

1. Съгласно решението на катедра „Счетоводство и анализ“ от заседание, проведено на 30.01.2024 г. за откриване на процедурата по защита на дисертационния труд, в дисертационният труд трябваше да бъдат включени цитирания на преподаватели от катедрата, които имат публикации по темата. Това условие не е изпълнено в пълнота – към библиографията са добавени допълнителни публикации на вече цитираните български автори, без да са включени нови автори.

2. Съгласно друго решение от същото заседание на катедра „Счетоводство и анализ“, в дисертационният труд трябваше да се преформатират приносите. Това условие не е изпълнено в пълнота – приносите (стр. BG-50 от автореферата) са редактирани стилово, което обаче не е довело до тяхното съдържателно преформатиране, от където произхождат и посочените по-горе критични бележки при оценка на научните и научноприложни приноси на дисертационния труд.

3. Считам за терминологично правилно вместо понятието „техники“, да се ползва „методи“, тъй като счетоводството осъществява своите научни изследвания чрез методи, а не чрез техники, технологии, механизми и др.под. Самото съгласуване на разбирането за „техники“ на

стратегическото управленско счетоводство със същността на счетоводния метод е подходящ обект на бъдещо научно изследване в обхвата на темата на дисертационния труд.

4. В третата глава, на стр. 123, докторантката посочва, че големите предприятия в Албания включват 686 предприятия, но за нуждите на изследването е формирана популация от 172 предприятия, или около 25 % от цялата съвкупност, като това са предприятията, които са отговорили на анкетното проучване. Тази извадка е непредставителна, вероятно изместена и не са предприети мерки за постигане на нужната рандомизация, така че формулираните заключения да имат статистическа валидност. Моята препоръка е изследването да се преповтори, при осигуряване на представителност на извадката, и резултатите да се сравнят с тези от заключенията в дисертационния труд. Това може да бъде направено в самостоятелно изследване, като продължение на научната работа на дисертанта по темата.

5. Дисертантът дефинира стратегическото управленско счетоводство като процес на предоставяне и анализ на определен вид информация за определени обекти, релевиращи към стопанското предприятие и условията, в които то осъществява дейност, който процес функционира в рамките на една съвременна система за управление на ефективността (стр. 37 от дисертационния труд). Моята препоръка е при бъдещи изследвания по темата, същността на стратегическото управленско счетоводство да се разгледа чрез приложение на системния подход, като система за осигуряване на информация, което ще позволи в научното изследване да се интегрира не само процеса по предоставяне на информацията, но и нейното акумулиране, оценка и обработка съобразно потребностите.

При защитата, моля дисертантът да отговори на следните въпроси:

1. Счита ли дисертантът балансираната карта за оценка като съвременна система за управление на ефективността.

2. Отчитането на устойчивостта представлява ли обект на процеса по предоставяне и анализ на информация от стратегическото управленско счетоводство. При положителен отговор, с кои от методите (техниките) в очертаната от дисертанта рамка може да се осъществява този процес.

8. Заключение

Условията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ са изчерпателно изброени в чл. 6 от ЗРАСРБ. Тяхното изпълнение от дисертанта Ейона Дучи е, както следва:

В съответствие с чл. 6, ал. 1 от ЗРАСРБ, Ейона Дучи притежава образователно-квалификационна степен „магистър“ и отговаря на

минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от същия закон.

В съответствие с чл. 6, ал. 3, изр. първо от ЗРАСРБ, представеният за защита дисертационен труд съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката.

В съответствие с чл. 6, ал. 3, изр. второ от ЗРАСРБ, представеният за защита дисертационен труд показва, че Ейона Дучи притежава задълбочени теоретични знания по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност и анализ)“, както и способности за самостоятелни научни изследвания.

Предвид гореизложеното считам, че дисертантът Ейона Дучи отговаря на законовите изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност и анализ)“, поради което давам положителна оценка „ЗА“ присъждането ѝ на Ейона Дучи.

12.04.2024 г., гр. София

Подпис:

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

R E V I E W

By: **Assoc. Prof. Dr. Nikolay Nikolov Oresharov**
University of National and World Economy
Scientific specialty "Accounting, control and analysis of economic activity"

Subject: A **PhD Dissertation**, "Accounting, control, and analysis of economic activity (accounting and analysis) at the University of National and World Economy (UNWE).

The reason for submitting the review: participation in the Scientific Committee for the defense of the dissertation according to Order No. 506/26.02.2024 of the Rector of UNWE.

Author of the dissertation: ***Ejona Astrit Duçi***

Dissertation title : "Strategic management accounting (SMA) - evolution, techniques and application in large enterprises in Albania"

1. Information about the PhD candidate

The PhD candidate was trained in the doctoral program at the Department of Accounting and Analysis, Faculty of Finance and Accounting of UNWE on "Accounting, control and analysis of economic activity" (accounting and analysis), according to the Order of the Vice-Rector for NID of UNSS No. 487 of 21.02.2020. The training was carried out in free form during the period from 02.05.2020 to 03.05.2023.

During the period of her study, the PhD candidate has passed all doctoral exams and has fulfilled her obligations under the individual study plan.

Ejona Astrit Duçi was born on 20.11.1988 in the city of Durrës, Republic of Albania. She graduated with a bachelor's degree in "Finance and Banking" and a master's degree in "Business Administration" at the University of Albania, Tirana with a gold medal as an excellent student. Since 2014, she has been working in the Department of Finance and Accounting at the Faculty of Business of the Alexander Moisiu University, Durrës, where she leads classes on

the courses "Principles of Accounting", "Management Accounting", "Cost Analysis", "Principles of Finance" and others.

2. General characteristics of the dissertation

The dissertation consists of 222 printed pages, equal to 270 standard pages (one standard page contains 1800 characters). Structurally, it includes a table of contents, an introduction, three chapters, a conclusion, a bibliography, four appendices and a statement of originality.

The topic of the dissertation is relevant and in accordance with contemporary research in the field of orientation of enterprises towards the implementation of long-term strategies and the role of accounting, as a universal measurement of economic phenomena and processes, in the information provision of management.

The aim, objectives, object and subject of the research, the research methods used, as well as the main research hypotheses are presented in the introduction. There, first of all, the relevance and significance of the study are considered, which are motivated mainly by the influence of economic globalization and the development of information technologies in the conditions of striving for sustainable development and the presumptive influence of accounting on them.

Again in the introduction, the dissertation outlines as the goal of his research the development of a coherent framework of basic methods (techniques) of strategic management accounting and an assessment of its quality based on empirical data from Albanian enterprises. To achieve the goal, four tasks of the research were formulated, covering defining the essence of strategic management accounting, summarizing the framework of methods (techniques) that make it up and the impact of their application in large economic enterprises in Albania, including identifying the external factors modifying the expected theoretical effect of the application of the relevant methods (techniques).

The object of the research is defined as strategic management accounting, understood as a field of management accounting, and the subject of the study specifies the scope and structure of the techniques (in the sense of methods) that constitute it.

The introduction also contains the design of the empirical research carried out in the course of the research work, aimed at verifying the thesis that the effectiveness of the use of relevant techniques of strategic management accounting is affected by a number of internal and external factors that must be taken into account when designing the accounting information reporting system.

In general, the work is structured correctly, in three consecutive chapters, making the transition from the theoretical characterization of the research object to the methodology of accounting-research activity and the empirical study of the actual manifestation of the established research hypotheses.

The conclusion of the dissertation paper contains the summaries of the dissertation, representing the results of the implementation of the objectives set in the introduction.

As can be seen from the bibliographic reference to the dissertation paper, the scientific literature used includes more than 400 sources in English. Among the literature used, there are enough sources from the last three years, which shows a sufficiently good awareness of the PhD candidate on the issues examined in the work. It is relevant to criticize that the Bulgarian scientific school could be better represented with the integration of more authors in the references.

3. Evaluation of the obtained scientific and applied results

The first chapter of the dissertation ("Strategic management accounting - evolution of the concept") has a theoretical character and defines the understanding of strategic management accounting based on the derivation of its specific characteristics, as a theoretical (the PhD candidate calls it evolutionary) development of management accounting, improving its overall ability for accounting not only to provide information to management processes, but also to influence them. The author's research rests on the fundamental understanding of the hierarchy of organizational management, the stages of development of theoretical management accounting and the development in the understanding of its possibilities for functional participation at different levels of organizational management.

The second chapter of the dissertation ("Strategic management accounting - scope, structure and content of its techniques") examines the methodological basis that strategic management accounting has. The dissertation summarizes a set of 26 techniques, which are essentially methods, systematizing them according to their functional importance in strategic management (p. 64 et seq.). This systematization is further creatively developed in the chapter, with the PhD candidate proposing her own framework for structuring internally agreed techniques (methods) for implementing the functions of strategic management accounting - figure 2.6 on page 72 and the subsequent explanations in point 3 of the chapter. The framework also includes integrated performance management through the balanced scorecard on page 90. Thus, the given framework is not an arbitrary creation of the PhD candidate, but rests on the foundation of a study of attempts to structure the

methodological framework of management accounting carried out by a number of scholars (p. 70 systematizes the studied sources in a table). The innovative contribution to previous research on the topic is the dissertation's added categories that integrate process-oriented (p. 105) and supplier-oriented methods (p. 109) into the overall framework.

The third chapter of the dissertation ("Strategic management accounting - application in large enterprises in Albania") sufficiently demonstrates the abilities that the PhD candidate possesses and applies to carry out independent research, despite the admitted shortcomings in the applied statistical methodology. Here, the PhD candidate has carried out an empirical study aimed at establishing the environmental, personnel and contingencies factors affecting the applied framework of methods (techniques) of strategic management accounting, as defined in the second chapter, by performing non-parametric tests and using the methodology of bivariate association analysis regarding the application of the methods (techniques) of strategic management accounting in a non-representative sample of 172 large Albanian enterprises.

The results that the dissertation reports correlate with the results of research by authors working in the field of strategically focused enterprises, namely - that the application of a separate tool of strategic management (such as the balanced scorecard of Kaplan and Norton for example) does not find the expected positive effect, as there are a number of external and internal factors that modify or prevent this effect from occurring. This research result would also have a contributory character if it were based on a correctly applied statistical methodology, ensuring the representativeness of the research.

4. Evaluation of scientific and applied contributions

The PhD candidate formulated five contributions on page BG-50 in the abstract.

I confirm contribution 1. The PhD candidate formulates his own definition of the concept of "strategic management accounting", which is meaningfully subordinated to and redacts the definitions given by the authors studied in the study. The author's definition does not introduce a qualitatively new view of strategic management accounting, which could be achieved by applying a different methodological research approach, for example, the systems approach.

I confirm contribution 2. Indeed, the PhD candidate systematizes the methods (techniques) of strategic management accounting in an internally consistent classification framework, on the assumption that the understandings of the concepts of "methods" and "techniques" in the context of strategic management accounting have the same meaning.

I confirm contribution 4. When abstracting from the non-representativeness of the conducted empirical research, the identification of specific factors affecting the application of the methods (techniques) of strategic management accounting is of scientific applied contribution nature.

I reduce contribution 3. Justification is a process, while scientific and applied scientific contributions represent the end result of the research activity process. The PhD candidate does not indicate whether she considers the reasoning carried out to be successful, that is, whether certain results have been reached to formulate as contributions.

I reduce contribution 5 for similar reasons – the research is a process, but it is not specified whether the process ended with a specific contribution result. The claim that there is a great potential for future application of SMA has a propaganda sound rather than formulating a concrete contribution.

Thus defined, the confirmed contributions are structurally and logically subservient to the set objectives for realizing the aim of the entire scientific research.

5. Evaluation of the publications, related to the dissertation topic

The dissertation thesis has been presented to the general public through four publications- one article and three reports from participation in scientific conferences. The article "The relationship between management accounting, strategic management accounting and strategic cost management" (the second one on page BG-51 of the abstract) was published in a SCOPUS-indexed journal, cited so far in 6 other SCOPUS-indexed publications. The mere presence of a publication indexed in SCOPUS is sufficient to fulfill the minimum national requirements for obtaining the educational and scientific degree "PhD".

Given this, I believe that the presented publications on the dissertation show a sufficient degree of dissemination of the obtained results in the scientific literature.

6. Evaluation of the author's abstract

In accordance with the requirements of the law, the dissertation work is accompanied by a 52-page abstract (Bulgarian version), presenting a general description of the dissertation research, its brief description, content and structure, a list of the main contributions, scientific publications on the topic and a list of cited references in the abstract itself.

The content of the dissertation is reflected correctly and sufficiently in the abstract.

7. Criticism, recommendations, and questions

Critical notes and recommendations on the presented dissertation work:

1. According to the decision of the "Accounting and Analysis" department from a meeting held on 30.01.2024 to open the procedure for the defense of the dissertation, the dissertation paper had to include citations of professors from the department who have publications on the subject. This condition is not fully fulfilled - additional publications of the already cited Bulgarian authors have been added to the bibliography, without new authors being included.

2. According to another decision from the same meeting of the "Accounting and Analysis" department, the contributions had to be reformatted in the dissertation paper. This condition was not fully met - the contributions (page BG-50 of the author's abstract) were edited stylistically, which, however, did not lead to their content reformatting, hence the critical remarks mentioned above in assessing the scientific and applied contributions of the dissertation.

3. I consider it terminologically correct to use the term "methods" instead of the term "techniques", since accounting carries out its research through methods, not through techniques, technologies, mechanisms, etc. The very reconciliation of the understanding of the "techniques" of strategic management accounting with the essence of the accounting method is a suitable object of future research within the scope of the dissertation topic.

4. In the third chapter, on page 123, the PhD candidate states that the large enterprises in Albania include 686 enterprises, but for the purposes of the study, a population of 172 enterprises, or about 25% of the entire population, was formed, and these are the enterprises that have responded to the survey. This sample was unrepresentative, possibly biased, and no measures were taken to achieve the necessary randomization so that the conclusions drawn would have statistical validity. My recommendation is that the study be repeated, ensuring representativeness of the sample, and the results be compared with those of the conclusions in the dissertation. This can be done in an independent study, as a continuation of the dissertation's research work on the topic.

5. The PhD candidate defines strategic management accounting as a process of providing and analyzing a certain type of information about certain objects relevant to the business enterprise and the conditions in which it operates, which process functions within a modern performance management system (p. 37 of the dissertation). My recommendation is that in future research on the subject, the essence of strategic management accounting should be considered through the application of the systemic approach, as a system for providing information, which will allow in scientific research to integrate not only the process of providing information, but also its accumulation, assessment

and processing according to specific needs.

During the defense, I ask the PhD candidate to answer the following questions:

1. Does the PhD candidate consider the balanced scorecard as a modern performance management system.

2. Is sustainability reporting an object of the process of providing and analyzing information from strategic management accounting. If the answer is affirmative, which of the methods (techniques) outlined in the framework provided by the PhD candidate can facilitate this process.

8. Conclusion

The conditions for acquiring the educational and scientific degree "doctor" are exhaustively listed in Art. 6 of Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act. Their coverage by PhD candidate Ejona Duçi is as follows:

In accordance with Art. 6, para. 1 of ZRASB, Ejona Duçi holds a master's degree and meets the minimum national requirements under Art. 2b, para. 2 and 3 of the same Act.

In accordance with Art. 6, para. 3, ex. first of all, the thesis submitted for defense contains scientific and applied scientific results that represent an original contribution to science.

In accordance with Art. 6, para. 3, ex. second from the Act, the dissertation submitted for defense shows that Ejona Duçi possesses in-depth theoretical knowledge in the scientific specialty "Accounting, control and analysis of economic activity (accounting and analysis)", as well as abilities for independent scientific research.

On the basis of the above I give a categorical opinion "IN FAVOR!" of awarding the PhD degree in the professional field 3.8. Economics, scientific specialty "Accounting, Control and Analysis of Economic Activity (Accounting and Analysis) to Ejona Astrit Duçi.

12.04.2024

Sofia

Reviewer :